

Вступ

Рукопис, який ви збираєтесь прочитати, потрапив мені до рук таким чином.

Ввечері 17 лютого 1976 року в наші двері подзвонили, і моя дружина пішла відчиняти. За хвилину вона повернулася до спальні, де ми дивилися телевізор, і сказала, що мене хоче бачити якась жінка.

Я встав і пройшов до передпокою. Вхідні двері були відчинені. На ганку стояла висока, добре вдягнена жінка років за п'ятдесят. У руках у неї був великий пухкий конверт.

— Ви Роберт Нільсен? — спитала вона.

Я відповів ствердно, і вона простягнула мені конверт.

— Тоді це вам, — промовила вона.

Я глянув на нього з підозрою і спитав, що в ньому.

— Послання від вашого брата, — була відповідь.

Це лише підсилило підозру.

— Що ви маєте на увазі? — спитав я.

— Цей рукопис продиктував мені ваш брат Крис, — сказала вона.

Слова жінки обурили мене.

— Не знаю, хто ви, — сказав я, — та якби ви мали хоч малесеньке уявлення про мого брата, ви б знали, що він більше року як помер.

Жінка зітхнула.

— Я *знаю* це, містере Нільсен, — втомленим голосом відповіла вона. — Як екстрасенс. Ваш брат передав мені цей матеріал з...

Побачивши, що я зачиняю двері, жінка зупинилась і випалила:

— Містере Нільсен, *благаю!*

Її голос звучав так широко і наполегливо, що я глянув на неї з подивом.

— Шість виснажливих місяців я працювала над цим рукописом, — продовжила вона. — Не тому, що мені так хотілося. В мене купа власних справ. Але ваш брат не полишав мене у спокої, доки я не записала його послання, все до останнього слова, і не пообіцяла, що передам його вам.

У її голосі пролунав відчай.

— А тепер заберіть його і дайте вже мені спокій.

З цими словами вона тицьнула конверт мені в руки, розвернула і поспішила вниз до пішохідної стежки. Я бачив, як вона сіла в своє авто і поїхала якнайшвидше.

Ніколи більше я не зустрічав цієї жінки і не чув про неї. Навіть імені її не знаю.

* * *

Я вже тричі прочитав рукопис. Знати б тільки, що з ним робити.

Я людина не релігійна, та, як кожен з нас, хотів би вірити, що смерть — дещо більше, ніж просто забуття. І все ж мені важко, якщо взагалі можливо, сприймати цю історію за чисту монету. Я тримаюся думки, що все це і є не більш як *історія*.

У ній і справді є деякі факти. Факти з життя мого брата і його родини, які та жінка знати просто не могла, хіба припустити, що вона вдалась до кількамісячного складного — і недешевого — розслідування, аби розкопати їх, перш ніж

створити рукопис. Якщо так, то навіщо їй це? Що вона могла виграти від цієї махінації?

Я маю чимало різноманітних запитань стосовно цієї книги. Не буду їх перелічувати, а краще дам читачеві можливість сформулювати власні. Лише в одному я впевнений: якщо цей рукопис — правда, кожному з нас слід задуматись про своє життя. Глибоко задуматись.

*Роберт Нільсен
Ісліп, Нью-Йорк,
січень 1978 року*

Смертний сон

Стрілкий вир зображень

Є така фраза: «Почніть від початку». Я не можу цього зробити. Я починаю з кінця — з завершення моїх днів на землі. Викладаю тобі все, як воно сталося, — і те, що сталося потім.

Кілька слів щодо тексту. Ти читав мої твори, Роберте. Цей звіт може здатись несхожим на них. Причина в тому, що мої можливості обмежені людиною, яка його пише. Мої думки мусять проходити крізь її розум, і я не владний з цим нічого зробити. Не всі зерна будуть просіяні крізь сито. Зрозумій, якщо текст виявиться занадто спрощеним. Особливо спочатку.

Ми з нею й так робимо все, що можемо.

Дякувати Богу, того вечора я був сам. Зазвичай ми ходили в кіно разом із Йеном. Двічі на тиждень — ти ж знаєш, через мою роботу.

Того вечора він не пішов. Грав у шкільній виставі. Дякувати Богу ще раз.

Я був у кінотеатрі біля торговельного центру. Не можу продиктувати назву. Якесь довга, складалася з двох частин. Спитай назву в Йена.

Коли я пішов з кінотеатру, було за одинадцять. Я сів у машину й поїхав на майданчик для гри в гольф. Маленький — дитячий. Не можу передати це слово. Гаразд. Скажу по буквах. Повільно. М-і-н... і-а... т-ю-р... н-и-й. Добре, є.

Там був жвавий рух, на тій... вулиці? Ні, ширше. А-ве... ню? Неточно, але підійде. Мені здалося, що можна виїхати, тож я почав рух. Та мав зупинитись — мені назустріч летіла машина. Там було досить простору, щоб об'їхати моє авто, але вона цього не зробила. Вдарилася в переднє ліве крило. Автомобіль закрутився.

Мене трусило, але я був пристебнутий поясом. Не поясом. П-а-с-ком. Я не мав отримати важких поранень. Але з'явився фургон і вдарив у заднє праве крило моєї автівки, викинувши її на центральну смугу. У протилежному напрямку рухалась вантажівка. Вдарилася мою машину просто в лоб. Я чув тріск і скрегіт, чув, як ламається скло. Я вдарився головою, і чорна безодня поглинула мене. Здається, на мить я побачив самого себе — скривавленого, непритомного. Потім настала темрява.

* * *

Я знов опритомнів. Боліло нестерпно. Я чув жахливий звук власного дихання, неглибокого й повільного, з раптовими схлипами. Мої ноги були холодні як лід. Я пам'ятаю це.

Поступово я відчув кімнату навколо себе. Гадаю, людей також. Щось не давало мені бути впевненим. Сидача. Ні, ще раз. С-е-д-а-ц-і... седація.

До мене долинув голос. Він щось промовляв пошепки, але слів я розібрати не міг. На мить я побачив поруч із собою чийсь фігуру. Мої очі були заплющені, але я її бачив. Я не міг розібрати, була це чоловіча чи жіноча фігура, але я знав, що вона промовляє до мене. Слів я не чув, тож вона пішла.

Новий напад болю, тепер уже душевного, поступово охоплював мене. Біль наростає, наче звук, коли вмикаєш радіо. Це був уже не мій біль, а біль Енн. Вона ридала від страху.

Через те, що мене було поранено. Вона боялася за мене. Я відчував її муку — страждання були нестерпними. Силою волі я намагався відігнати ману, але не міг. Намагався вимовити її ім'я, але марно. Не плач, думав я. Зі мною все буде добре. Не бійся. Я люблю тебе, Енн. Де ти?

Тієї миті я був удома. Був недільний вечір. Ми всі перебували в залі, гомоніли й сміялися. Енн сиділа поруч зі мною, поруч із нею Йєн. За Йєном — Ричард, і на іншому кінці дивану — Марі. Однією рукою я обіймав Енн, яка притулилась до мене. Вона була тепла, я цілував її в щоку. Ми посміхались одне до одного. Був недільний вечір, тихий і спокійний, і ми всі були разом.

Я відчув, що темрява починає розсіюватись. Я лежав у ліжку. Знову повернувся біль, пронизавши мене наскрізь. Ніколи в житті мені не було так боляче. Я відчував, що мене відносить. Саме так — відносить.

Я чув тепер зловісний звук — наче гуркіт у моєму горлі. Я молив Небо, щоб Енн і діти не опинилися поряд. Це б їх дуже налякало. Я благав Бога не дати їм почути той страхотливий звук, захистити від цього жахіття.

І тоді у мене в голові промайнула думка: «Крисе, ти помираєш». З усіх сил я намагався вдихнути, але рідина, що накопичилась у дихальному горлі, не пропускала повітря. Я почувався кволим і важким, зав'язлим у гущі.

Хтось був поруч із ліжком. Знову та фігура.

— Не опирайся цьому, Крисе, — промовила вона.

Я лише розлютився від цих слів. Хоч би що це було, воно хотіло моєї смерті. Я опирався цьому. Не дамся. «Енн! — подумки кликав я. — Втримай мене! Не дай їм мене забрати!»

Я знову відчував, що мене відносить. Мене раптом осяянула жахлива думка, що поранення були занадто важкими. Я відчув миттєву слабкість. А тоді — щось зовсім незвичайне. *Лоскіт*. Знаю, це дивно. Безглуздо. Але це так. *Лоскіт* по всьому тілу.

Ще одна зміна. Я був уже не в ліжку, а в якійсь колісці. Я відчував, як вона гойдається туди-сюди, туди-сюди. Глибоко всередині я чув тоненький тріскіт. Такий звук буває, коли повільно знімаєш бинти. Болю було вже менше — поступово вщухав.

Злякавшись, я намагався знову відчутти біль. І він повернувся за кілька секунд, навіть гірший. Уже в агонії, я тримався за нього щосили. Він означав, що я ще живий. *Я не дамся.*

«Енн! — подумки кричав я, благаючи. — Втримай мене!»

Марно. Я відчував, як життя витікає з мене, чув звуки навколо, тепер голосніші. Чув, як рвуться сотні тоненьких ниточок. Я не відчував уже ані запаху, ані смаку. Чутливість покинула пальці ніг, потім усі стопи. Від низу догори ноги німіли. Я докладав усіх зусиль, аби знову їх відчутти, але не міг. Щось холодне поступово пронизувало мій живіт, мої груди. Доповзло до серця, наче кригою огорнуло. Я чув, як серце б'ється, повільно, зовсім повільно, наче траурний барабан.

Я раптом усвідомив, що відбувається в сусідній кімнаті. Я бачив літню жінку, яка лежала там, розметавши на подушці пасма сивого волосся. Жовта шкіра, руки, схожі на пташині лапи. Рак шлунка. Хтось сидів поряд, розмовляючи тихо. Донька. Я вирішив, що не хочу цього бачити.

За мить я полишив кімнату і був знову в себе. Біль майже зовсім стих. Я не міг відновити його, хоч як намагався. Я чув звук, схожий на дзижчання — саме так, дзижчання. Далі рвалися ниті. Я відчував, як усередині згортається кожна з них, обриваючись.

Щось холодне ворухнулося знову. Воно рушило далі, досягло голови. Решта все оніміло.

«Благаю!» — кликав я по допомогу. Голосу не було. Язык не ворухився. Я відчував, як усередині моє єство згортається, зосереджуючись у голові. Відчував тиск на мимбани — ні, давай іще раз. М-е-м-б-рани. Тиск ззовні і зсередини водночас.

Я почав рухатись назовні крізь просвіт у голові. Я чув дзижчання, і дзвін, і звук течії стрімкого потоку крізь вузьке гирло. Я відчував, що підіймаюся. Я був наче бульбашка, що стрибає вгору-вниз. Здається, я бачив над собою тунель, темний і безкінечний. Я озирнувся, глянув униз і був ошелешений виглядом власного тіла в ліжку, забинтованого й нерухомого. З трубками для штучного годування. З тілом мене з'єднувала нить, яка виблискувала сріблом. Тоненька, вона тяглася від мене до маківки моєї голови. Срібна нить, думав я, Боже мій, срібна нить. Я знав, що тільки вона підтримує життя в моєму тілі.

Мене охопила відраза, коли я побачив, як засмикалися мої руки й ноги. Дихання майже перервалося. Обличчя скривилося в агонії. І знов я почав боротися. Спуститися вниз, об'єднатися зі своїм тілом! Ні, я не піду! Я чув свій мовчазний крик. *Енн, допоможи мені! Благаю! Ми маємо бути разом!*

Я змусив себе знизитись і зазирнув у власне обличчя. Губи були темно-сині, вся шкіра вкрита потом, наче росою. Я бачив, як роздуваються вени на шиї. М'язи почали скорочуватися. З усіх сил я намагався повернутись до тіла.

«Енн! — подумки гукав я. — Благаю, поклич мене назад, аби я міг лишитися з тобою!»

І сталося диво. Життя сповнило моє тіло, шкіра набула здорового кольору, вираз заспокоєння проступив на обличчі. Я дякував Богові — Енн і діти не мали бачити мене таким, як мить тому. Бачиш, я гадав, що повертаюся.

Але сталося інакше. Я побачив, як моє тіло в різнокольоровій оболонці здіймається за потягом срібної ниті. В мене виникло відчуття падіння. Потім пролунав різкий звук — наче луснула велетенська гумова стрічка, — і я відчув, що злітаю.

А тоді почався зворотний рух. Так, саме так. Зворотний рух — наче в кіно, тільки значно швидше. Ти не раз бачив і чув фразу: «Все життя промайнуло перед очима». Роберте, це правда. Промайнуло так швидко, що я не встигав стежити, —

і в зворотному напрямку. Від днів перед автокатастрофою крізь життя дітей, моє одруження з Енн, мою письменницьку кар'єру. Коледж, Друга світова війна, середня школа, початкова школа, дитинство, перші роки життя немовляти. Кожен рух, думка, емоція, кожне вимовлене слово. Я бачив усе це. Стрімкий вир зображень.

Сон, у якому ти спиш

Я різко підвівся у ліжку і розсміявся. То був лише сон! Я почувався сповненим сил, відчуття були свіжі й гострі. Неймовірно, подумав я, наскільки реалістичні бувають сни.

Але з моїм зором щось сталося. Все навколо виглядало розмитим. Я не бачив далі, ніж на три метри перед собою.

Кімната була знайомою. Стіни, стеля під штукатуркою. Чотири на чотири з половиною метри. Завіси брунатні, в коричневу й жовтогарячу смужку. Під стелею я побачив кольоровий телевизор. Ліворуч від себе — крісло з червоно-помаранчевою оббивкою і сталеві підлокітники без жодної плями. Таким же червоно-помаранчевим був килим на підлозі.

Тепер я зрозумів, чому речі виглядали нечітко. У кімнаті було повно диму. Але ж запаху не було! Це здалося мені дивним. Ні, не дим, раптом здогадався я. Автокатастрофа. Очі було пошкоджено. Та мене це не засмутило. Надто глибоким було полегшення від того, що живий, аби перейматись такою проблемою.

Спочатку — головне, подумав я. Треба знайти Енн і повідомити, що зі мною все гаразд. Покласти край її стражданням. Я спутив ноги з правого боку ліжка і встав. Столик поряд із ліжком був металевий, пофарбований у бежевий колір, стільниця — як у нас в кухні. По буквах. В-о-г-н-е-т-р-и-в-к-а. Я побачив у кімнаті нішу з умивальником. Крани схожі